

de, spitte. Wierp onder tranen het zaad uit.

Doch naar het lichaam in de vernedering zijnde, won hij naar den geest zijn koningschap.

En werd François, de boer van Gruchy, de dichterschilder Millet, die wilde schilderen gelijk „de Profeten hadden gesproken”.

III.

De wachtende moeder van Millet!

„Oh! que n'ai-je des ailes pour m'en voler vers toi....,” zoo schrijft ze hem. Ze is ziek en eenzaam op de verre hoeve. Reeds jaren rust haar man op het stille kerkhof van Gréville. Ook de wakkere grootmoeder werd er heen gedragen. In het begin van 1851 bezweek zij, zonder dat zij haar François had mogen omhelzen. Voor hem was haar laatste zucht en gebed geweest. Millet ging rond met 'n verslagen ziel.

„Ah! je n' ai pu la revoir!”

't Zijn donkere tijden. Na de omwenteling van '48 is Frankrijk tot in zijn verste uithoeken in onrust en gisting. De welvaart is gebroken. 't Koren duur. Bedelaars en vagebonden maken de wegen onveilig. Vooral afgelegene streken hebben veel te lijden van het zwervend gespuis.

Millets moeder is zeer ontroerd. De armen in haar omgeving leven in ellende en gebrek. Haar liefdadigheid kan den nood niet lenigen. Geheel is zij bedroefd en haar machteloosheid is haar een dagelijksche marteling. De nacht brengt geen rust; de slaap wijkt van haar oog. Onrustig woelt zij heen en weer in de nachtelijke eenzaamheid en het spookt door haar brein, hoe ook François zal moeten zuchten en bewogen zijn om de droeve dingen, die de wereld ontzetten.

„Il ne me reste plus qu'à souffrir et mourir”, klaagt de droeve ziel. „Mon pauvre enfant, si tu pouvais venir avant l'hiver.” Ook François wacht. Zijn zuchten gaan uit tot de Eenzame op de vaderlijke hoeve te Gruchy. Maar zelf kan hij niet komen. Eigen ellende bindt hem aan de plaats, waar hij woont. Als Prometheus weet hij

zich „aan een rots geklonken en tot dwangarbeid veroordeeld.” De zorg voor het dagelijksch brood is hem als 'n arend, die hem dag aan dag de lever wegvreet en zijn ziel vervult met ontzetting en doodsdroefheid.

Zoo wachten zij twee jaren. Altijd hopen, dat het op een dag zal gebeuren. Dat hij vrij wordt en François naar zijn moeder mag snellen....

In '53 sterft zij. Haar zoon had ze niet weergezien!

Enkele jaren later, in '61, exposeerde Millet zijn schilderij „L' Attente.” Weinig werd toen begrepen, hoeveel leed er door het hart van den kunstenaar was gevlijmd en hoe groot een smart was gedragen door zijn oude moeder in de eenzame hoeve te Gruchy, eer de schilder tot deze verbeelding kwam. In het Tobiasverhaal had hij den balsem gevonden voor zijn gewonde ziel en in den bedroefden blinde en zijn vrouw, die „allen dag buiten op den weg ging door welken haar zoon vertrokken was,” het smartleven van zijn wachtende moeder erkend. *)

„Ik drukte haar de oogen toe en een namelooze smart overmeesterde mijn hart”, zegt Augustinus, als de ziel van Monnica van het lichaam is verlost. Met den dood van zijn moeder treedt hij 'n nieuw leven in. De tijd van zoeken en afdwalen ligt achter hem. Wat nog onzeker in hem mocht wezen, niet dit, dat hij had leeren liefhebben de Schoonheid, die van vroeger is en toch altijd nieuw blijft. Hij treedt uit en voor zijn ontluikend oog rijst de hemel met de sterren. Hoewel zichzelf soms tot zwaren last, bestijgt hij het pad, dat naar boven leidt en zoekt het onvergankelijke goed.

Ook voor Millet beteekenden het lijden en

*) Naar aanleiding van den brief van de moeder van Millet schrijft Sensier: „Ce n'était pourtant qu'une pauvre paysanne, la femme qui écrivait des paroles si touchantes; mais, créature naïve et tendre, elle jetait un cri de détresse avec l'accent d'une Mater dolorosa. Ne nous étonnons pas qu'un de ses enfants ait résumé en lui l'ardeur religieuse de l'aïeule et la tendresse de la mère”.